

UVODNI GOVOR S OTVARANJA 42. GODIŠNJE KONFERENCIJE KANADSKOG ARHIVISTIČKOG DRUŠTVA, 8. LIPNJA 2017., OTTAWA, KANADA¹

Dragi kolege i gosti,

dobro došli na 42. godišnju konferenciju Kanadskog arhivističkog društva (ACA) na temu *Poremećaji u arhivima* (engl. *Archives, Disrupted*, op. pr.). Dopustite mi da u početku naglasim da je prostor na kojem se danas okupljamo tradicionalni teritorij naroda Algonquin Anishnabeg.

Odabir teme ovog predsjedničkog govora nije bio težak. Dok slavimo 150. obljetnicu Kanadske konfederacije, teško je ne pomisliti na identitete Kanade prije i nakon ujedinjenja. Dok sama slavim 30 godina od kad sam prvi put ponosno ušla u ovu državu sa statusom trajnog useljenika, teško je ne pomisliti na moj identitet pojedinca i stanovnika Kanade, Italije i Europe. Ove godine, za vrijeme razvijanja rasprave na mojem sveučilištu o mogućem spajanju nastavnih programa novinarstva s onima za arhiviste, knjižničare i informacijske stručnjake, svaka od tih struka nije mogla ne opravdavati svoj identitet kroz isticanje misije, uvjerenja, znanja i pozicije. I dok Kanadsko arhivističko društvo radi na svojem proširenju i osnaženju te na proširenju i osnaženju struke koju predstavlja i kulture koju njeguje, teško je ne zapitati se koja je uloga Društva prema našem profesionalnom identitetu, i stoga koji je trenutačno identitet Društva te kakav će taj identitet biti u budućnosti ovog stručnog društva.

Da, govorit ću o identitetu, točnije o identitetu arhivske struke i identitetu ovog arhivističkog društva. Identitet oblikuje naše vrijednosti, razmišljanja i osjećaje te način na koji nastaju. Ono što jesmo kao struka uključuje oblikovanje identiteta, kulturu, prepoznavanje i promjenu. S obzirom na to da je identitet u srži ono što nas čini različitima od drugih, oblikovanje identiteta je komparativni

---

¹ Uvodni govor Luciane Duranti, predsjednice Kanadskog arhivističkog društva, na otvaranju 42. godišnje konferencije Kanadskog arhivističkog društva (Association of Canadian Archivists, ACA) predstavlja zanimljiv pogled iz perspektive jednog od najutjecajnijih arhivističkih društava u svijetu. To je pogled koji prije svega govori o identitetu struke, stručnjaka i samog arhivističkog društva. Duranti se ne ustručava ukazati na trenutačne probleme, dapače pogađa ih u samu srž, te prepoznaje dinamični i globalno povezani trenutak u kojem se arhivska struka danas nalazi, kao i potrebu za povezivanjem raznolikih stručnjaka radi njezina napredovanja. Opaske o pozicioniranju na tržištu, umrežavanju, diversifikaciji profesija dolaze iz prosvijetljenog društva koje razumije da stvari ne postoje u izolaciji te da su ekonomija, umrežavanje, školstvo, javnost i politika međusobno usko povezani te da utječu na svaku sferu poslovanja, bilo privatnog ili javnog. Ovaj govor, kojim Duranti predlaže i jedan novi oblik udruživanja arhivističkih društava, predstavlja smion, ali čini se i potreban, korak u smjeru prvenstveno jačanja utjecaja arhivističkih društava, a posljedično i struke globalno. Stoga on daje dobru osnovicu za promišljanje arhivske struke u Hrvatskoj i uloge Hrvatskog arhivističkog društva te je poticaj za zajedničko proaktivno djelovanje. Komentar su sastavili i govor preveli Hrvoje Stančić i Andro Babić.

društveni proces koji uključuje ne samo pojedinca, nego i skupine kojima pojedinac pripada. Stručnjaci sebe vide i kategoriziraju kao članove skupine s određenim znanjima, kao članove organizacije za koju rade i kao članove šire zajednice koja dijeli odgovornosti i nadležnost. Posljednja spomenuta skupina može uspostaviti jedno ili više stručnih društava kako bi razvila jasno prepoznatljivu kulturu te donosila promjene, ali istovremeno i potvrđivala svoj neprekinuti identitet. Identitet stručnog društva ono je trajno i jedinstveno, to jest prepoznatljivo, što stoji u srži takve skupine.

Kad sam prvi put došla u Kanadu, proces oblikovanja arhivističkog identiteta (Kanadskog arhivističkog društva), kako profesionalnog tako i organizacijskog, bio je u povojima. Većina rasprava vodila se o tome treba li arhivist znanje povijesti ili informacijskih znanosti kako bi ispunjavao svoje odgovornosti. Sjećam se konferencije u Ottawi o “zblizavanju disciplina” te strastvenih oprečnih stavova nekih od naših najutjecajnijih kolega, bilo Kanadana ili stranaca. Kanadsko arhivističko društvo igralo je važnu ulogu u oblikovanju i priznanju stručnog identiteta, što je, između ostalog, rezultiralo odvajanjem konferencije Kanadskog arhivističkog društva od konferencije Kanadskog povjesničarskog društva (CHA) i kongresa Vijeća za istraživanje društvenih i humanističkih znanosti (SSHRC). Od tada je Kanadsko arhivističko društvo razvilo snažan organizacijski identitet, prvenstveno putem časopisa i konferencija kojima se njegovao razvoj arhivističkog stručnog identiteta, koji je po mojem mišljenju čvrsto povezan s identitetom Kanade.

Taj osjećaj stručnog identiteta pomogao je stvoriti fenomen zbog kojega se smatramo usko povezanima sa životom arhivske zajednice, s njezinim uspjesima i neuspjesima te zbog kojega smo sami sebi pridjeljivali one karakteristike za koje smo vjerovali da određuju naše društvo. Te karakteristike su ponekad zajedničke (primjerice Kanadsko arhivističko društvo je mreža stručnjaka zainteresiranih za očuvanje zapisanih društvenih sjećanja), a ponekad su pojedinačne (primjerice Kanadsko arhivističko društvo je obitelj ljudi koji vole igrati *softball* i plesati). Kako bi još više zakomplicirali priču, razvili smo kulturu stručnih društava, koja je mješavina interne kulture i vanjskog imidža Društva.

Činjenica je da su stručna društva, osim što su istovremeno i skupine pojedinaca i zasebni entiteti, također i dio većih sredina, društveno-političkih, kulturnih i ekonomskih sfera. Iako se stručna društva ponašaju kao entiteti koje možemo smatrati zasebnima, ona su određena svojim kontekstom i svojim članovima te se o njihovu identitetu neprestano pregovara i podložan je naglim promjenama koje ga poremećuju. Takve promjene mogu imati i pozitivan utjecaj, te sam ja danas ovdje kako bih ih zagovarala. Zašto bi poremećaj bio dobar za nas i kako uopće dolazi do pozitivnog poremećaja?

Stručnjaci se okupljaju kako bi ostvarili zajedničke ciljeve koji se slažu s njihovim idejama. Ti ciljevi postaju ciljevi stručnih društava. No veća sredina u kojoj stručnjaci i njihova društva postoje može promijeniti te ciljeve, čime se mijenja stručni identitet i identitet društva. Ako identitet sagledamo ne kao činjenicu

nego kao proces, uvidjet ćemo da se ono što se čini stabilnim i dosljednim u stvari sastoji od niza sitnih promjena u onom što radimo, kako to radimo, zašto to radimo i načinu na koji to priopćavamo. Vjerujem da je naša struka prošla kroz mnoštvo inkrementalnih promjena, a Kanadsko arhivističko društvo i dalje svoj identitet smatra stabilnim i dosljednim.

Mnoštvo inkrementalnih promjena u našem stručnom identitetu prošlog desetljeća uzrokovano je povećanjem broja arhivističkih nastavnih programa, tehnološkim razvojem, porastom svijesti o raznolikosti i pluralitetu te globalizacijom. Sve te promjene dovele su Društvo do prekretnice u kojoj je „poremećaj“ statusa *quo* ključan za daljnje preživljavanje i rast. Arhivska struka postala je mnogo više raznolika, no Društvo je i dalje ostalo usredotočeno na tradicionalne arhivske funkcije, ali ne i na tradicionalne načine ispunjavanja tih funkcija. Identiteti struke i Kanadskog arhivističkog društva više se ne preklapaju u potpunosti. To znamo jer broj članova Društva nije porastao, kao što bi se to moglo očekivati s obzirom na porast broja formalno obrazovanih stručnjaka, a članovi koji jesu dio Društva, to su više zbog prijateljstva, kolegijalnosti i osjećaja profesionalne odgovornosti nego zbog toga što se ostvaruju kroz Društvo. Fenomen identifikacije stručnjaka s Društvom više nije tako jak kao što je nekad bio. Neki vjeruju da je razlog tomu činjenica da Društvo ne nudi dovoljno svojim članovima. No stručna društva ne postoje kako bi služila članovima. Stručno društvo upravo čine njegovi članovi, čine ga stručnjaci koji se prepoznaju u njemu.

Arhivska struka se promijenila i narasla je. To pokazuje anketa Međunarodnog arhivskog vijeća provedena među mladim stručnjacima, kao i anketa Upravljačkog odbora kanadskih arhiva o zaposlenima u arhivima te anketa zaposlenika, nastavnika i stručnjaka na Sveučilištu u Britanskoj Kolumbiji i Sveučilištu u Lavalu. Udio arhivista stručno osposobljenih prije samog zaposlenja veći je nego ikad, velik broj formalno obrazovanih arhivista zaposlen je u području upravljanja informacijama i zapisima, sve veći broj bavi se upravljanjem podatcima i velikim zbirkama podataka (engl. *big data*, op. pr.), mnogi od njih rade u tvrtkama koje razvijaju softvere za čuvanje zapisa ili alate (primjerice forenzičkim) koji pomažu arhivistima u njihovu radu, nekolicina je zaposlena na funkcijama službenika za informacije i privatnost, više njih bavi se podučavanjem upravljanja arhivima, mnogi su zaposleni u međunarodnim organizacijama, a kratkotrajna zaposlenja sve više postaju ustaljenom praksom.

Unatoč svemu tomu svi oni – svi mi smatramo se arhivistima kada osjećamo prijatnu našemu stručnom identitetu, primjerice kada obrazovni sustav prijeti arhivističkim nastavnim programima ili im samo pokušava promijeniti ime. S mojeg stajališta to znači da svi mi u srži arhivskog identiteta vidimo zajedničko znanje, našu disciplinu, arhivistiku. Stoga Kanadsko arhivističko društvo mora postati ta srž, kako bi nas sve predstavljala vanjskomu svijetu, zakonodavcima i vladajućim strukturama. Kako? Smatram da Kanadsko arhivističko društvo mora gledati dalje od samog sebe te proširiti kako sferu svoga djelovanja, tako i umreženost.

Primijetili ste mnogo promjena unutar Društva tijekom prošle godine... Znam da jeste... Čula sam vas. Jedna je od ključnih promjena uspostavljanje stalnog Odbora za zagovaranje (engl. *Advocacy Committee*, op. pr.), koji će omogućiti da se glas Društva redovito čuje na raznim mjestima. Taj će odbor usko surađivati s drugim stalnim odborima Društva kako bi identificirali slučajeve gdje se glas arhivista treba čuti i proaktivno će tražiti doprinos drugih sekcija Društva te šireg članstva. Poput Odbora za zagovaranje, drugi stalni odbori neće raditi na izoliranim projektima, nego na stalnoj suradnji čiji je cilj napredovanje struke. Primjerice Odbor za zagovaranje formulirao je zajedničku izjavu Kanadskog arhivističkog društva i Quebeškog arhivističkog društva (AAQ) na engleskom i francuskom kao odgovor na izvješće Kanadske nacionalne televizije CBC o „tajnim arhivima“, Etički odbor objavio je otvorenu izjavu dostavljenu Etičkomu odboru kanadskog parlamenta s općim pregledom problema u vezi s revidiranim Zakonom o zaštiti osobnih podataka i elektroničkim dokumentima (PIPEDA), a Odbor za obrazovanje, koji je zadužen za Smjernice za visoko obrazovanje arhivista i za proaktivno povezivanje s akademskim programima, razmatra razvoj nastavnog programa za čelne pozicije. Mnoštvo toga je tek u planu i uz vašu proaktivnu podršku i sudjelovanje moći će se ostvariti.

No, sve navedene inicijative nas neće dovesti daleko ako Društvo ne izraste u raznoliku skupinu stručnjaka koji čine zajednicu. Trebamo sagledati svoju ulogu i učiniti promjene iznutra kako bismo potaknuli prepoznavanje našeg vanjskog identiteta i tako osnažili našu sliku. Ali to nije dovoljno.

Afrička poslovice glasi: Ako želiš ići brzo, idi sam. Ako želiš ići daleko, idi u skupini. Stoga smo ja i vaše Predsjedništvo započeli razgovore s udruženjima ARMA International, Američkim arhivističkim društvom (SAA) i NAGARA (National Association of Government Archives and Records Administrators) o diversifikaciji struke koje sam već naglasila. Ispostavilo se da navedena društva imaju slične probleme, većinom povezane s činjenicom da ne mogu zadovoljiti promijenjene potrebe struke. Zajedno očekujemo da nas poremećaj pozitivno promijeni. Svatko od nas drži ključ za promjene potrebne nekomu drugomu. Ono što moramo učiniti je skupiti naše ključeve na jedno mjesto i razviti savez autonomnih organizacija koje svojim članovima nude zajedničko članstvo (kao što različite avio-kompanije nude zajedničko članstvo za prikupljanje nagradnih milja). Tako bi stručnjaci imali poboljšano članstvo unutar svojeg društva, putem kojeg bi mogli pristupiti širemu savezu sa specifičnim dodatnim članskim pogodnostima svakog udruženog društva. Takav portfelj izvora i usluga ni jedna organizacija ne može samostalno ponuditi. Iz perspektive članova Društva, imali bismo još jedan izvor prihoda i poboljšano članstvo koje može upotpuniti naše nedostatke. Što se tiče drugih organizacija članica saveza, Društvo bi imalo mogućnost izravno nuditi i reklamirati svoje sadržaje široj publici. Iz šire perspektive struke, zajedno bismo imali snažniju poziciju na tržištu, s koje bismo mogli zagovarati svijest o struci, utjecati na politike i sveučilišne nastavne sadržaje, uskladiti rastuće zahtjeve radnih

mjesta s kompetencijama budućih stručnjaka i privući pažnju dionika koji mogu utjecati na profesionalne mogućnosti naših zajedničkih članova.

Ideja je izgraditi zajedničku srž koja se sastoji od sjevernoameričkih društava, kojima bi se kasnije pridružila slična društva poput australskih, britanskih, irskih i novozelandskih arhivističkih društava, kao i druge stručne neprofitne grupe kao što su Društvo za digitalnu forenziku, Udruženje za sigurnost podataka u oblaku, edukacijski institut Sedona Conference itd.

Naravno da je to vrlo ambiciozna i izazovna vizija, no također je i uzbudujuća. Mi smo uvjereni da će ju mnogi htjeti ostvariti i sudjelovati u njezinu uspjehu. U svojem govoru za početak akademske godine na sveučilištu Harvard, Mark Zuckerberg rekao je: „U našem društvu, često ne činimo velike stvari jer se toliko bojimo pogrešaka, pa ne čineći ništa zanemarujemo sve što je danas krivo. U stvarnosti sve što učinimo danas naići će na neke probleme u budućnosti. No to nas ne smije spriječiti da započnemo [...] U anketi provedenoj među mladom populacijom diljem svijeta o tome što određuje (njihov) identitet, najpopularniji odgovor nije bio nacionalnost, vjera ili etnicitet, nego ‘građanin svijeta’. To je velika stvar. Svaka generacija proširuje krug ljudi koje smatramo ‘jednima od nas’ [...] danas je time obuhvaćen cijeli svijet. Shvaćamo da se ljudska povijest kreće prema ujedinjenju sve većeg broja ljudi [...] kako bismo uspjeli ono što sami ne možemo.“

Znači li ta vizija da će kanadska arhivska struka izgubiti svoj identitet, ili da će Društvo koje volimo i poznajemo nestati na prepunom trgu punom nepoznatih stručnjaka? Mislim da neće.

Obično na identitet društva gledamo kao na entitet i kao na proces. Možda bismo identitet trebali razmotriti kao narativ, kao priču. Sagledamo li identitet Društva kao rezultat mreže interakcija tijekom vremena, možemo spoznati da bi konvergencija stručnih organizacija koje se bave arhivima i zapisima dovela do poboljšanja vidljivosti i učinka onog što je zajedničko, trajno i prepoznatljivo, ali i onog što je razlikovno, u identitetu arhivske struke, a time i umreženja koje ju predstavlja.

Na neki način, smatranje identiteta narativom ono je što Kanada čini tako što prihvaća da je puno više od same kolonijalne prošlosti, tako što raste i trudi se prihvatiti kulture od prije ujedinjenja, kao i tako što otvara mnoge prilike za izbjeglice i imigrante iz svih dijelova svijeta. Stoga bih vas u zaključku govora voljela podsjetiti da smo se okupili ovdje u Ottawi kako bismo slaveći našu struku proslavili i našu državu. Stoga, *Viva Canada, Vive le Canada!*

Izvori

Stuart A., Whetten D. A. Organizational identity. *Research in organizational behavior*, 1985.

Ashforth, Blake E., and Fred Mael. Social identity theory and the organization. *Academy of management review*. 14, 1(1989), str. 20–39.

Hatch M. J., Schultz M. The dynamics of organizational identity. *Human relations* 55, 8(2002), str. 989–1018.

Pratt, M. G. Rethinking identity construction processes in organizations: Three questions to consider. *Constructing identity in and around organizations* (2012), str. 21–49.

Whetten, D. A. Albert and Whetten revisited: Strengthening the concept of organizational identity. *Journal of management inquiry* 15, 3(2006), str. 219–234.

Luciana Duranti